

Наумік-Гладка К.Г.

*Харківський національний економічний університет
імені С. Кузнеця
професор кафедри туризму, д.е.н., доцент
м. Харків, Україна*

РЕЙТИНГУВАННЯ ВНЗ ЯК СКЛАДОВА ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Позитивна динаміка розвитку світової економіки та актуалізація міжнародних відносин впливає на зростання туризму, а особливо корисного туризму. За даними Всесвітньої молодіжної і студентської освітньої туристичної конфедерації та Всесвітньої туристичної організації загальне число туристів готових сумістити пригоди і відпочинок з користю для власного розвитку зростає [1]. Таким чином, освітній туризм сприяє зростанню соціальної мобільності населення, вихованню толерантності та взаємоповаги до традицій і культури різних народів. Як наслідок він отримує підтримку наднаціональних інститутів та програм, наприклад започаткована у 1987 р. програма ЄС Erasmus (European Region Action Scheme for the Mobility of University Students) є частиною проекту Європейської Комісії у сфері вищої освіти щодо навчання впродовж життя (Lifelong Learning Programme).

Виникає проблема визначення якісних систем вищої освіти, які мають широкі зв'язки на міжнародному рівні, сприяють глобальному розвитку, благодаря обміну студентами, дослідниками, проектами та ідеями через національні кордони. Вирішення проблеми визнання вузів та їх дипломів пов'язана із оцінюванням якості освітніх послуг. Болонська декларація підтвердила, що можливість влаштування на роботу після закінчення вузу це основний критерій діяльності вищих навчальних закладів у всій Європі [4]. Справедливим є твердження [2], що оцінювання якості освітніх послуг є одним із механізмів, що сприяє процесу структурного реформування національної системи вищої освіти, зміни освітніх програм і потрібних інституційних перетворень у вищих навчальних закладах для забезпечення інтеграції України до європейського наукового та освітнього простору з метою підвищення спроможності випускників вищих навчальних закладів до працевлаштування, поліпшення мобільності громадян на європейському ринку праці, підняття конкурентоспроможності вітчизняної вищої школи. Виходячи з цих передумов, головна мета рейтингів заключається в тому, щоб визначити, які країни надають найкращу вищу освіту. На відміну від рейтингів вищих навчальних закладів (наприклад рейтинги кращих університетів світу Times Higher Education і Quacquarelli Symonds), де враховуються показники окремих освітніх установ, існують рейтинги, такі як Universitas 21, де оцінюються системи вищої освіти серед щодо великого числа країн, що знаходяться на різних етапах економічного і соціального розвитку [2, 4].

Системи рейтингового оцінювання ВНЗ з великим успіхом працюють в більш, ніж 20 країнах світу, і серед них такі як країни Європейського союзу, Україна, США, Австралія, Китай.

Погоджуємося, що все більше туристів обирають «корисний відпочинок» та відмовляються називати себе туристами і організують свої поїздки не як класичний розважальний тур з екскурсійними маршрутами, а можливість побачити регіон зсередини, пізнавши власно місцеві етнічні, соціальні і культурні умови, а також сумістити відпочинок з самоосвітою [5]

Поняття туризм визначається Всесвітньою туристською організацією як «діяльність осіб, які подорожують і перебувають у місцях поза межами їхнього звичного середовища протягом періоду, що не перевищує одного року поспіль, в будь-яких цілях,

окрім здійснення діяльності оплачуваною з джерел в місцях тимчасового перебування» [1]. Таким чином, галузь освітнього туризму включає види навчання, які здійснюються поза постійним місцем проживання і тривають не більше року та безперервно.

Мотиви подорожей з метою освіти можуть варіюватися від бажання проведення вільного часу не скучно та з користю до прагнення здійснити пізнавальні мрії та інтереси, набутти глибоких знань та умінь безпосередньо в регіонах, які мають спеціалізацію та визнані кращими у певних сферах. Іншим популярним мотивом «корисного відпочинку» є мовні короткострокові курси, або довгострокове навчання з метою вивчити іноземну мову, яка є рідною у даному регіоні. Довгострокові мовні курси – це навчання від одного семестру і довше.

В рейтингу програм вивчення мов лідирують спеціалізовані добре обладнані мовні школи, наприклад, в Великобританії («Swandean Harrow House School of English», «The Devon School of English»), Франції («Paris Ecoles des Roches Langues», «Institut de Touraine»), в Німеччині («Collegium Palatinum Heidelberg»). Вони зазвичай мають акредитацію в спеціалізованих міжнародних організаціях, приймають участь у рейтингах та є власниками бездоганної репутації та забезпечуючи високу якість навчання. На вітчизняному ринку освітніх послуг такого роду установи тільки починають розвиватися, тому освітній туризм преміум класу в Україні орієнтований на вузький ринковий сегмент. Мовні програми середнього цінового діапазону продаються у складі комплексного туристичного продукту. Зазвичай, це групові тури переважно до популярних регіонів масового туризму, «мовна» складова яких забезпечується як спеціалізованими навчальними закладами (школами, мовними відділеннями вузів), так і організовується на базі рекреаційних комплексів (готелів, баз відпочинку, санаторіїв).

Звернемо увагу, що в правовому полі України в ЗУ «Про туризм» [3] виділено культурно-пізнавальний вид туризму, а поняття "освітній туризм" відсутнє. Компанії, які реалізують послуги освіти за кордоном є, як правило, консалтинговими компаніями і консультують споживачів з вибору мовної школи або варіантів тестування рівня володіння мовою, або заповненням анкет для вступу у навчальний заклад тощо. Практично організація поїздки закордон з метою освіти добувається як формування індивідуального туру. В результаті виникають стандартні ризики туристичної поїздки, відповідальність за яку поділяє із клієнтом й туристична фірма, яка має фінансову гарантію, й навіть відповідну ліцензію якщо це туроператор. Стосовно консалтингових фірм, то вони не зобов'язані гарантувати допомогу чи виплату компенсацій клієнту у разі виникнення надзвичайних обставин під час подорожі.

Таким чином, не зважаючи на популярність поєднання відпочинку із освітою обсяги виїзних потоків в цьому сегменті національного ринку туристичних послуг України залишаються невеликими.

Також, серед основних причин, що гальмують розвиток візного освітнього туризму на Україні слід виділити наступні : недостатня інтегрованість в Європейський та світовий освітній простір; вибіркоче визнання українських дипломів в Європі й у світі; низька поінформованість світової спільноти про традиції та перспективи розвитку вітчизняної освіти; слабка матеріально-технічна база більшості ВНЗ; відсутність досвіду організації навчання іноземців; фінансово-кредитні бар'єри, які ускладнюють процеси оплати іноземними громадянами освітніх послуг, а для мешканців України є занадто дорогими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Офіційний сайт ВТО \ [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.wto.org>
2. Офіційний сайт Центру міжнародний проєкті «Євроосвіта» \ [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.euroosvita.net/>
3. Про туризм: [закон України від 15 вересня 1995 р. № 325/95.ВР]// Відомості Верховної Ради - 1995.- № 31
4. Що розуміється під оцінкою якості освітніх послуг ? [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.euroosvita.net/?category=21&id=229>

5. Ткачук Л. М. Освітній туризм у світі й в Україні / Л. М. Ткачук // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ [Текст] : зб. наук. ст. — Вип. 2. — К. Національний авіаційний університет, 2010. — С. 137—144